

Windykacja należności w praktyce księgowej

r.pr. Maciej Panfil, Paweł Śladowski, adw. Urszula Michnowska

Kancelaria Prawnicza Maciej Panfil i Partnerzy

Kancelaria Prawnicza Maciej Panfil i Partnerzy Sp. k.

Ponad 20 lat doświadczenia w sprawnym i skutecznym dochodzeniu wierzytelności

DOŚWIADCZENIE I SKUTECZNOŚĆ

Ponad 1,6 mln
obsłużonych
wierzytelności
o wartości
przekraczającej 14
mld zł.

Dostępny dla
Klientów
doświadczony,
180-osobowy
zespół.

Bardzo wysokie
skuteczności w
zakresie działań
polubownych oraz
sądowo-
egzekucyjnych.

Informacje o
prowadzonych
postępowaniach
dostępne online.

KLIENCI

Klientami Kancelarii są wiodące polskie i międzynarodowe przedsiębiorstwa. Zaufało nam ponad 30 instytucji finansowych, w tym banki, towarzystwa ubezpieczeniowe oraz firmy leasingowe, a także firmy z branży energetycznej, telekomunikacyjnej, transportowej, wydawniczej, spożywczej oraz wielu innych.

Agenda

1. Źródła powstawania wierzytelności

- a) określanie terminów zapłaty,
- b) brak oznaczenia terminu płatności w umowie lub na fakturze

2. Odsetki

- a) wymagalność roszczenia o zapłatę,
- b) rodzaje odsetek występujących w obrocie,
- c) jak skalkulować poprawnie odsetki,
- d) zasady zarachowania płatności dłużnika,
- e) zakaz anatocyzmu odsetek oraz wyjątki

3. Przedawnienie roszczeń – kluczowe informacje

4. Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

5. Egzekucja komornicza – na co zwrócić uwagę

Źródła powstawania zobowiązań

Zobowiązania mogą wynikać z:

- czynności prawnych,
- aktów administracyjnych,
- wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym,
- bezpodstawnego wzbogacenia,
- innych zdarzeń, z którymi ustawa łączy skutek prawny w postaci powstania zobowiązania.

Źródła powstawania zobowiązań

Źródła prawa zobowiązań na terenie RP:

- ustawa kodeks cywilny, księga trzecia – Zobowiązania,
- inne ustawy: np. ustawa o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, Prawo wekslowe, umowy międzynarodowe.

Terminy zapłaty w transakcjach handlowych

Źródła terminów zapłaty:

- umowne,
- ustawowe.

art. 455 k.c. Jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania. W wezwaniu należy wskazać termin do zapłaty.

Terminy zapłaty w transakcjach handlowych

W zgodzie z przepisami prawa (również podatkowego) strony mogą dowolnie określić termin zapłaty (zasada swobody umów).

Dla pewności prawnej zaleca się jednak jednoznaczne wskazanie daty lub sposobu jej wyliczeń.

Terminy zapłaty w transakcjach handlowych

*„Użyty w art. 455 k.c. termin „niezwłocznie” oznacza termin realny, mający na względzie okoliczności danej sprawy. Zgodnie z treścią tego przepisu dłużnik zobowiązania bezterminowego powinien spełnić świadczenie niezwłocznie po wezwaniu przez wierzyciela do wykonania. Czas owej „niezwłoczności” powinien być ustalany każdorazowo w zależności od okoliczności sprawy. Chodzi tu o taki czas, jaki jest niezbędny do spełnienia świadczenia przy założeniu, że dłużnik działałby, uwzględniając całokształt okoliczności rzutujących na wykonanie zobowiązania, bez nieuzasadnionej zwłoki. Dopiero więc upływ okresu „niezwłoczności” powoduje, że roszczenie w zobowiązaniu bezterminowym staje się wymagalne (zob. uchwałę SN z 5 listopada 2014 r., III CZP 76/14; wyroki SN: z 13 grudnia 2006 r., II CSK 293/06; z 30 czerwca 2011 r., III CSK 282/10; z 13 grudnia 2006 r., II CSK 293/06)”
Sąd Najwyższy wyrok z dnia 26 stycznia 2023 r., sygn. II CSKP 298/22*

Terminy zapłaty w transakcjach handlowych

Wezwaniem w rozumieniu art. 455 k.c. może być także doręczenie dłużnikowi faktury, ale tylko wówczas, gdy faktura ta zawiera informację co do sposobu i czasu zapłaty.

Terminy zapłaty w transakcjach handlowych

Jak określać termin zapłaty na fakturze?

- poprzez wskazanie konkretnej daty, np.: „termin zapłaty w dniu 15.12.2024”, „termin płatności 15.12.2024 r.”, „Płatne do 15 stycznia 2024 r.”,
- poprzez wskazanie okresu od wystawienia faktury, np. „Płatne w terminie 14 dni od daty wystawienia faktury”.

Nie zaleca się stosowania

„płatne w terminie x dni od dostarczenia faktury”.

Dla rozpoczęcia prawidłowego naliczania odsetek w systemie księgowym potrzebna jest dokładna wiedza o terminie dostarczenia faktury dłużnikowi i może to rodzić dodatkową okoliczność do udowodnienia w postępowaniu sądowym o zapłatę.

Terminy zapłaty w transakcjach handlowych

Termin zapłaty:

- oznaczony w dniach kończy się z upływem ostatniego dnia,
- oznaczony w tygodniach, miesiącach kończy się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było - w ostatnim dniu tego miesiąca,
- jeżeli termin jest oznaczony na początek, środek lub koniec miesiąca, rozumie się przez to pierwszy, piętnasty lub ostatni dzień miesiąca,
- termin półmiesięczny jest równy piętnastu dniom.

art. 115 k.c. Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień uznany ustawowo za wolny od pracy lub na sobotę, termin upływa następnego dnia, który nie jest dniem wolnym od pracy ani sobotą.

Maksymalne terminy płatności

Maksymalne terminy płatności ze względu na rodzaj podmiotu **liczone od dnia doręczenia faktury lub rachunku**, potwierdzających dostawę towaru lub wykonanie usługi:

do 60 dni	do 30 dni
<ul style="list-style-type: none"> - chyba że strony wyraźnie ustalą inaczej, o ile nie jest to rażąco nieuczciwe wobec wierzyciela, - bez możliwości wydłużenia terminu jeśli dłużnikiem jest duży przedsiębiorca, a wierzycielem mikro-, mały lub średni przedsiębiorca, - dla dłużników będących podmiotami leczniczymi	<ul style="list-style-type: none"> - jeśli dłużnikiem jest podmiot publiczny niebędący podmiotem leczniczym, - od daty doręczenia wykonawcy, podwykonawcy lub dalszemu podwykonawcy gdy roszczenie wynika z realizacji umów o roboty budowlane na rzecz zamawiającego publicznie
	

Odsetki – wymagalność roszczenia o zapłatę

Roszczenie staje się wymagalne z upływem terminu do zapłaty.

Wymagalność oznacza pierwszy termin, w którym wierzyciel mógłby wystąpić do sądu z powództwem o zasądzenie świadczenia i w którym sąd mógłby takie powództwo uwzględnić.

Termin ten następuje z końcem upływu ostatniego dnia, który był określony jako termin spełnienia świadczenia.

Skutkiem braku zapłaty przez dłużnika świadczenia pieniężnego w wyznaczonym terminie jest możliwość żądania od niego przez wierzyciela zapłaty odsetek za opóźnienie.

Odsetki – rodzaje

Odsetki to rodzaj należności ubocznych, które mogą pełnić różne funkcje. Najczęściej stanowią **wynagrodzenie za korzystanie z kapitału** lub **rekompensatę za opóźnienia w płatnościach**.

Odsetki – rodzaje

kapitałowe	za opóźnienie	za opóźnienie w transakcjach handlowych
<ul style="list-style-type: none"> - umowne lub ustawowe naliczane za korzystanie z cudzego kapitału, - umowne, naliczone w wysokości określonej w umowie zawartej pomiędzy stronami, - ustawowe, jeżeli umowa nie wskazuje ich wysokości, są ustalane w oparciu o art. 359 § 2 k.c. lub art. 5 u.p.n.o.t.h.	<ul style="list-style-type: none"> - umowne lub ustawowe naliczane, gdy dłużnik opóźnia się z zapłatą świadczenia pieniężnego - umowne, ustalane w umowie, do wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2¹ k.c. - ustawowe, tj. jeżeli umowa nie wskazuje ich wysokości, są ustalane w oparciu o art. 481 § 2 k.c.	<ul style="list-style-type: none"> - między przedsiębiorcami, gdy umowa obejmuje odpłatną dostawę towaru lub świadczenie usług, - wyższe niż odsetki ustawowe za opóźnienie z art. 481 k.c. - naliczane w oparciu o art. 4 pkt 3 u.p.n.o.t.h., - nie mogą przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne)

Odsetki kapitałowe – wysokość ograniczenia

Rodzaj odsetek	wysokość	Ograniczenie wysokości
Kapitałowe (umowne)	Określona w umowie	Dwukrotność odsetek ustawowych kapitałowych (aktualnie – 18,5% rocznie)
Kapitałowe w transakcjach handlowych (umowne)	Określona w umowie, nie niższa niż suma stopy referencyjnej NBP i 3,5 p.p. (aktualnie – 9,25% rocznie)	Dwukrotność odsetek ustawowych kapitałowych (aktualnie – 18,5% rocznie)
Kapitałowe (ustawowe)	Suma stopy referencyjnej NBP i 3,5 p.p. (aktualnie – 9,25% rocznie)	Nie stosuje się odsetek maksymalnych; wysokość określona ustawą
Kapitałowe w transakcjach handlowych (ustawowe)	Suma stopy referencyjnej NBP i 3,5 p.p. (aktualnie – 9,25% rocznie)	Nie stosuje się odsetek maksymalnych; wysokość określona ustawą

Odsetki za opóźnienie – wysokość ograniczenia

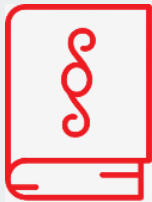
Rodzaj odsetek	wysokość	Ograniczenie wysokości
Za opóźnienie (ustawowe)	Suma stopy referencyjnej NBP i 5,5 p.p. (aktualnie – 11,25% rocznie)	Nie stosuje się odsetek maksymalnych; wysokość określona ustawą
Za opóźnienie (umowne)	Określona w umowie	Dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie (aktualnie – 22,5% rocznie)
Za opóźnienie w transakcjach handlowych (ustawowe)	Suma stopy referencyjnej NBP i 10 p.p. (aktualnie – 15,75% rocznie) lub 8 p.p. dla podmiotów leczniczych (13,75%)	Nie stosuje się odsetek maksymalnych; wysokość określona ustawą
Za opóźnienie w transakcjach handlowych (umowne)	Określona w umowie, nie niższa niż suma stopy referencyjnej NBP i 10 p.p. (aktualnie – 15,75% rocznie) lub 8 p.p. dla podmiotów leczniczych (13,75%)	Dwukrotność odsetek ustawowych za opóźnienie (aktualnie – 22,5% rocznie)

Wzór na odsetki

$$\text{Odsetki} = \frac{\text{kwota} \times \text{liczba dni} \times \text{stopa procentowa}}{365}$$

Zakaz anatocyzmu

Anatocyzm, czyli naliczanie odsetek od zaległych odsetek, jest zasadniczo zakazany w polskim prawie.

art. 482 § 1 k.c. Od zaległych odsetek można żądać odsetek tylko wtedy, gdy po powstaniu zaległości strony tak uzgodniły albo gdy wytoczono o nie powództwo.

Zakaz anatocyzmu – wyjątki

Istnieją dwa główne wyjątki, kiedy anatocyzm jest dozwolony:

Porozumienie stron – strony mogą w sposób wyraźny, po powstaniu zaległości, uzgodnić naliczanie odsetek od zaległych odsetek. Odbywać się to może np. poprzez spisanie porozumienia w tym zakresie.

Postępowanie sądowe – odsetki od odsetek mogą być naliczane, jeśli wierzyciel wytoczy powództwo o zapłatę odsetek zaległych i sąd wyda orzeczenie przyznające takie żądanie. W takim wypadku odsetki od odsetek naliczane są od daty wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Jak skalkulować poprawnie odsetki – przykład

W lipcu 2023 r. Andrzej Stelmach, prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Andrzej Stelmach „Słoneczny Dach”, zawarł z panem Wojciechem Nowakiem, właścicielem domu jednorodzinnego w Warszawie, umowę na instalację paneli fotowoltaicznych o wartości 45 000 zł brutto. Prace zostały ukończone 10 sierpnia 2023 r., a faktura VAT z terminem płatności na dzień 6 września 2023 r. została przekazana zleceniodawcy. Pan Nowak, mimo upływu terminu płatności, nie uregulował zobowiązania w terminie. Pierwsza częściowa wpłata w wysokości 15 000 zł wpłynęła dopiero 21 lutego 2024 r., a pozostałe 30 000 zł dopiero 4 grudnia 2024 r. W umowie pomiędzy stronami nie została określona wysokość odsetek za opóźnienie. Pan Andrzej księgował wpłaty pana Wojciecha w pierwszej kolejności na poczet należności głównej.

W jaki sposób pan Andrzej może naliczyć odsetki panu Wojciechowi?

Jak skalkulować poprawnie odsetki – przykład

W związku z tym, że w umowie strony nie określiły wysokości odsetek za opóźnienie, zastosowanie znajdują odsetki ustawowe za opóźnienie.

Stawki odsetek ustawowych za opóźnienie - równowartość sumy stopy referencyjnej NBP oraz 5,5 punktów procentowych (art. 481 § 2 k.c.), wynosiły:

od 7 września 2023 r. do 4 października 2023 r.: 11,50%,

od 5 października 2023 r. do 4 grudnia 2024 r.: 11,25%.

Założenia:

kwota faktury: 45 000 zł,

termin zapłaty: 6 września 2023 r.

Daty częściowych wpłat:

21 lutego 2024 r.: 15 000 zł,

4 grudnia 2024 r.: 30 000 zł.

Jak skalkulować poprawnie odsetki – przykład

Odsetki liczone są od kwoty pozostającej do zapłaty za każdy dzień opóźnienia, począwszy od dnia następnego po terminie zapłaty do dnia zapłaty (włącznie).

I.

Odsetki od całej kwoty (45 000 zł) od 7 września 2023 r. do 21 lutego 2024 r.

Ze względu na zmianę wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w wyżej wskazanym okresie odsetki należy obliczyć osobno dla każdej z ich wysokości.

Podział na okresy:

od 7 września 2023 r. do 4 października 2023 r.:

kwota: 45 000 zł,

liczba dni: 28,

stawka: 11,5%,

odsetki = $45\,000\text{ zł} \times 11,5\% \times 28/365 = 396,99\text{ zł}$

Jak skalkulować poprawnie odsetki – przykład

Odsetki liczone są od kwoty pozostającej do zapłaty za każdy dzień opóźnienia, począwszy od dnia następnego po terminie zapłaty do dnia zapłaty (włącznie).

I.

Odsetki od całej kwoty (45 000 zł) od 7 września 2023 r. do 21 lutego 2024 r.

Ze względu na zmianę wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w wyżej wskazanym okresie odsetki należy obliczyć osobno dla każdej z ich wysokości.

Podział na okresy:

od 5 października 2023 r. do 21 lutego 2024 r.:

kwota: 45 000 zł,

liczba dni: 140,

stawka: 11,25%,

odsetki = $45\,000\text{ zł} \times 11,25\% \times 140/365 = 1941,78\text{ zł}$

Jak skalkulować poprawnie odsetki – przykład

Odsetki liczone są od kwoty pozostającej do zapłaty za każdy dzień opóźnienia, począwszy od dnia następnego po terminie zapłaty do dnia zapłaty (włącznie).

II.

Odsetki od pozostałej kwoty (30 000 zł) od 22 lutego 2024 r. do 4 grudnia 2024 r. kwota: 30 000 zł,
liczba dni: 287,
stawka: 11,25%,

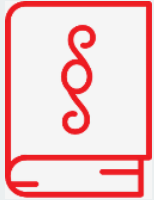
$\text{odsetki} = 30\,000 \text{ zł} \times 11,25\% \times 287/365 = 3653,77 \text{ zł}$

Podsumowanie odsetek z wyżej wskazanych okresów:

$396,99 \text{ zł} + 1941,78 \text{ zł} + 3653,77 \text{ zł} = 5992,54 \text{ zł}$

Pan Stelmach może zażądać od pana Nowaka zapłaty kwoty 5992,54 zł tytułem odsetek za opóźnienie.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

art. 451 § 1 k.c. Dłużnik mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju **może** przy spełnieniu świadczenia **wskazać, który dług chce zaspokoić**. Jednakże to, co przypada na poczet danego długu, wierzyciel może przede wszystkim zaliczyć na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

art. 451 § 2 k.c. Jeżeli dłużnik nie wskazał, który z kilku długów chce zaspokoić, a przyjął pokwitowanie, w którym wierzyciel zaliczył otrzymane świadczenie na poczet jednego z tych długów, dłużnik nie może już żądać zaliczenia na poczet innego długu.

art. 451 § 3 k.c. W braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych – na poczet najdawniej wymagalnego.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

Zasady znajdują zastosowanie o ile:

- ten sam dłużnik ma wobec tego samego wierzyciela więcej niż jeden dług,
- długi są tego samego rodzaju (pieniężne lub rzeczy oznaczone co do gatunku),
- długi oparte są na różnych tytułach prawnych,
- spełnione świadczenie nie wystarcza na całkowite zaspokojenie wszystkich długów wobec wierzyciela.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

Wskazanie długu powinno nastąpić równocześnie ze spełnieniem świadczenia. Dopuszczalne jest także złożenie w tym zakresie oświadczenia niezwłocznie po spełnieniu świadczenia.

Najczęściej wskazanie długu pieniężnego, na poczet którego dłużnik dokonuje płatności, następuje w tytule przelewu. Zazwyczaj wskazuje się numer faktury lub ewentualnie inną podstawę zobowiązania.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

W praktyce księgowania wpłat dłużników ogromne znaczenie ma rozróżnienie pomiędzy wystawioną fakturą a długiem. Niekiedy wskazanie przez dłużnika numeru faktury nie wiąże wierzyciela w zakresie sposobu księgowania.

Nie zawsze jedna faktura lub inny dokument księgowy odpowiada jednemu długowi w rozumieniu treści art. 451 k.c.

Przykład: danemu długowi odpowiada kilka faktur wystawionych przez wierzyciela. W takim wypadku wierzyciel ma prawo zaksięgować wpłatę dłużnika na fakturę najwcześniej wymagalną, co niejednokrotnie jest korzystne z uwagi na bieżące terminy przedawnienia.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

„Tym różni się świadczenie okresowe od jednorazowego, spełnianego sukcesywnie lub ratalnie, że wpłacane okresowo kwoty nie są zaliczane na poczet jednego świadczenia. Mamy więc do czynienia z wieloma świadczeniami okresowymi, z których każde wymagalne jest w innym terminie, w innym też terminie ulega przedawnieniu. W rezultacie, każde z tych świadczeń stanowi odrębny dług, chociaż jest to dług tego samego rodzaju. Dłużnik może zatem przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług (czynsz najmu za jaki okres) chce zaspokoić. To zaś, co przypada na poczet tego długu (za konkretnie wskazany okres), wierzyciel może zarachować na związane z tym konkretnym świadczeniem należności uboczne.”

Sąd Najwyższy wyrok z 7 stycznia 2009 r. , sygn. II CSK 409/08

Zasady zachowania płatności dłużnika

Jeżeli dłużnik nie złożył dyspozycji w sprawie sposobu zachowania należności, a przyjął od wierzyciela pokwitowanie, to nie może on już później żądać innego niż wskazane przez wierzyciela zachowania spełnionego świadczenia.

Potwierdzenie sald będzie wywoływało skutek, o którym mowa w art. 451 k.c. o ile:

- zostanie dostarczone niezwłocznie po spełnieniu świadczenia przez dłużnika,
- zostanie podpisane przez osobę uprawnioną do reprezentacji,
- zawiera wskazanie, jakie pozycje w księgach wierzyciela zostały rozliczone z daną płatnością lub całą grupą płatności dłużnika.

Zasady zachowania płatności dłużnika

Jeśli dłużnik nie wskaże, który z kilku długów chce zaspokoić, a wierzyciel nie wystawił pokwitowania oraz jeśli strony nie umówiły się wcześniej w umowie co do sposobu zachowywania wpłat, zastosowanie znajduje art. 451 § 3 k.c.

Zgodnie z jego treścią w braku oświadczenia dłużnika lub wierzyciela spełnione świadczenie zalicza się przede wszystkim na poczet długu wymagalnego, a jeżeli jest kilka długów wymagalnych – na poczet najdawniej wymagalnego.

Zasady zarachowania płatności dłużnika

„Jeżeli dłużnik spełnia świadczenie, nie wskazując, który z długów, jakie ma w stosunku do danego wierzyciela, zamierza w ten sposób zaspokoić, a przy tym któreś z roszczeń przysługujących temu ostatniemu względem tego dłużnika jest przedawnione, to nie ma podstaw, by przyjmować, że dłużnik chciał spłacić w ten sposób dług przedawniony przed nieprzedawnionymi.”

Sąd Najwyższy wyrok z 18 czerwca 1957 r., sygn. I CR 456/56

Przedawnienie roszczeń – kluczowe informacje

Upływ określonego czasu od daty wymagalności roszczenia daje dłużnikowi, możliwość podniesienia zarzutu przedawnienia.

Istota przedawnienia polega na tym, że w razie podniesienia zarzutu przedawnienia roszczenia przez dłużnika wierzyciel nie może uzyskać zasądzenia tego roszczenia.

Na skutek podniesienia zarzutu przedawnienia przez dłużnika wierzytelność przekształca się w zobowiązanie naturalne, które może być spełnione przez dłużnika jedynie dobrowolnie, również na wezwanie wierzyciela, bez możliwości późniejszego żądania jego zwrotu jako świadczenia nienależnego (art. 411 pkt 3 k.c.).

Przedawnienie roszczeń – kluczowe informacje

Konsument nie musi podnosić zarzutu przedawnienia.

Zgodnie z art. 117 § 2¹ k.c. roszczenie wierzyciela przeciwko konsumentowi, którego termin przedawnienia upłynął, staje się zobowiązaniem naturalnym automatycznie, a pozew przeciwko konsumentowi sąd z urzędu oddala.

Regulacje kodeksowe dotyczące przedawnienia (art. 117–125 k.c.) mają charakter bezwzględnie wiążący. Strony stosunku prawnego nie mogą skracać ani wydłużać terminu przedawnienia, ani modyfikować jego początku (art. 119 k.c.).

Przedawnienie roszczeń – długość terminów

Rodzaj terminu przedawnienia	Opis
6-letni termin przedawnienia	Jest terminem ogólnym, obowiązuje, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej. W tym terminie przedawniają się roszczenia konsumenta przeciwko przedsiębiorcy.
3-letni termin przedawnienia	Dotyczy roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z działalnością gospodarczą.

Przepisy szczególne mogą przewidywać inne terminy przedawnienia, co wyłącza stosowanie art. 118 k.c. (np. art. 554 k.c. – umowa sprzedaży – 2 lata, art. 555 k.c. – umowa sprzedaży energii elektrycznej, praw i wody – 2 lata, art. 646 k.c. – umowa o dzieło – 2 lata).

Przedawnienie roszczeń – kluczowe informacje

Art. 118 k.c. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej – trzy lata. Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.

Przedawnienie roszczeń – kluczowe informacje

Roszczenie stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu, sądu polubownego lub ugodą (także zatwierdzoną przez sąd) przedawnia się z upływem 6 lat (art. 125 § 1 zd. 1 k.c.).

Dotyczy to również roszczeń podlegających krótszym terminom przedawnienia lub terminom zawitym.

Odsetki wymagalne w chwili uprawomocnienia wyroku przedawniają się w terminie 6-letnim.

Odsetki przyszłe, które powstaną dopiero po uprawomocnieniu się wyroku, przedawniają się z upływem 3 lat (art. 125 § 1 zd. 2 k.c.).

Przedawnienie roszczeń – kluczowe informacje

Wierzyciel nie może zbyt długo zwlekać z dochodzeniem roszczenia, może bowiem dojść do sytuacji kiedy roszczenie przedawni się zanim jeszcze stanie się wymagalne lub niedługo po tym czasie.

Art. 120 § 1 k.c. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne. Jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

Tryby sądowych postępowań cywilnych wykorzystywane w dochodzeniu roszczeń:

- 1) postępowanie według przepisów o procesie („zwykłe”)
- 2) postępowania odrębne:
  - Elektroniczne postępowanie upominawcze,
  - Postępowanie upominawcze,
  - Postępowanie nakazowe,
  - Postępowanie uproszczone,
  - Postępowanie gospodarcze,
  - Postępowanie konsumenckie,
  - Postępowanie w europejskim postępowaniu transgranicznym.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

W ramach rozpoznawania jednej sprawy sąd może stosować w toku postępowania przepisy różnych postępowań odrębnych jednocześnie, o ile nie są one wzajemnie sprzeczne, np. sprawy gospodarcze mogą być rozpoznawane przy zastosowaniu przepisów postępowania nakazowego.

W postępowaniach odrębnych zastosowanie znajdują przepisy o procesie, w zakresie, w jakim w ramach danego postępowania odrębnego ich zastosowanie nie zostało wyłączone lub brak jest unormowań szczególnych.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

Katalog spraw gospodarczych został zawarty art. 458² § 1 k.p.c. Do katalogu tego należą m.in. sprawy:

- ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej, nawet jeśli którakolwiek ze stron zaprzestała jej prowadzenia,
- z umów o roboty budowlane oraz ze ściśle związanych z procesem budowlanym umów służących wykonaniu robót budowlanych,
- z umów leasingu,
- przeciwko osobom odpowiadającym za dług przedsiębiorcy, także posiłkowo lub solidarnie, z mocy prawa lub czynności prawnej,
- o nadanie klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, którym jest orzeczenie sądu gospodarczego prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu albo ugoda zawarta przed tym sądem.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

W elektronicznym postępowaniu upominawczym:

- nie załącza się dokumentów ani pełnomocnictwa, a jedynie je opisuje,
- mogą być dochodzone roszczenia, które stały się wymagalne w okresie 3 lat przed dniem wniesienia pozwu (art. 505^{29a} k.p.c.),
- powód może wnieść pozew oraz dalsze pisma procesowe wyłącznie za pośrednictwem systemu teleinformatycznego,
- w imieniu spółki pozew może złożyć wyłącznie osoba posiadająca numer PESEL,
- pozwany może wnieść sprzeciw w formie papierowej lub za pośrednictwem portalu,
- opłata sądowa od pozwu jest niższa niż w postępowaniu zwykłym – ¼ opłaty.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

Sąd umarza postępowanie w EPU w przypadku:

- braku podstaw do wydania nakazu zapłaty (art. 505³³ k.p.c.),
- braku możliwości doręczenia pozwanemu nakazu zapłaty (art. 505³⁴ § 2 k.p.c.),
- wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego w EPU (art. 505³⁶ k.p.c.).

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

Po umorzeniu postępowania w EPU:

kluczowe jest zachowanie przez powoda 3-miesięcznego terminu na skierowanie pozwu do sądu właściwości ogólnej, w celu zachowania skutków prawnych (przerwania biegu przedawnienia) wywołanych wniesieniem pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym.

Zachowanie przez powoda 3-miesięcznego terminu na skierowanie pozwu do sądu właściwości ogólnej jest istotne również dlatego, że umożliwia sądowi rozpoznającemu sprawę uwzględnienie kosztów poniesionych w elektronicznym postępowaniu upominawczym, zgodnie ze zdaniem drugim art. 505³⁷ § 2 k.p.c.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

W postępowaniu nakazowym, upominawczym, uproszczonym:

- czas rozpoznania sprawy jest krótszy niż w przypadku postępowania zwykłego,
- sprawa jest rozpoznawana na posiedzeniu niejawnym, bez udziału stron,
- przed wydaniem nakazu zapłaty nie doręcza się pozwanemu odpisu pozwu,
- prawomocny nakaz zapłaty po opatrzeniu klauzulą wykonalności stanowi tytuł egzekucyjny.

Rodzaje postępowań sądowych w przypadku dochodzenia należności

W postępowaniu nakazowym:

- opłata sądowa jest niższa niż w zwykłym postępowaniu - 1/4 opłaty należnej w postępowaniu „zwykłym”,
- nakaz zapłaty z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia, wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności (art. 492 § 1 k.p.c.),
- wniosek o rozpoznanie sprawy w tym trybie musi zostać złożony już w pozwie,
- nakaz może zostać wydany tylko w określonych przypadkach np. jeśli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym dokumentem, o którym mowa w art. 485 § 1 k.p.c. (wezwanie dłużnika do zapłaty z pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu), roszczenie wynika z weksla lub czeku.

Egzekucja komornicza – na co zwrócić uwagę

Egzekucja komornicza pozwala na przymusowe wyegzekwowanie należności przez komornika sądowego na podstawie tytułu wykonawczego.

Zasadą jest, że komornik działa na obszarze swojego rewiru, z uwzględnieniem art. 10 u.k.s. który umożliwia wierzycielowi, z pewnymi ograniczeniami, wybór komornika na obszarze właściwości sądu apelacyjnego, na którym znajduje się siedziba jego kancelarii.

W przypadku wyboru komornika wierzyciel zobowiązany jest do złożenia wraz z wnioskiem egzekucyjnym oświadczenia w formie pisemnej o skorzystaniu z prawa wyboru.

Egzekucja komornicza – na co zwrócić uwagę

Ograniczenia w wyborze komornika dotyczą spraw o:

- egzekucję z nieruchomości,
- wydanie nieruchomości,
- wprowadzenie w posiadanie nieruchomości,
- opróżnienie pomieszczeń (w tym lokali mieszkalnych z osób lub rzeczy)
- oraz takich, co do których przepisy o egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio.

Egzekucja komornicza – na co zwrócić uwagę

Wśród dopuszczalnych sposobów prowadzenia egzekucji wymienia się egzekucję:

- z wynagrodzenia za pracę,
- ze świadczenia emerytalno-rentowego,
- z rachunku bankowego posiadanego lub współposiadanego przez dłużnika,
- z innych wierzytelności (np. prowadzenie egzekucji z wierzytelności z tytułu udziałów i wkładów członka spółdzielni, z tytułu nadpłaty i zwrotu podatku),
- z ruchomości,
- z innych praw majątkowych przysługujących dłużnikowi (np. z udziałów przysługujących dłużnikowi w spółce z o.o., z akcji, z obligacji).

Egzekucja komornicza – na co zwrócić uwagę

Wierzyciel, który chce zaspokoić się z nieruchomości należącej do dłużnika, może przyłączyć się do już toczącego się postępowania z wniosku innego wierzyciela.

Wierzyciela wnioskującego o wszczęcie przyłącza się do postępowania wszczętego wcześniej (art. 927 k.p.c.).

Wierzyciel taki nie może żądać od komornika powtórzenia czynności, które zostały już dokonane, np. czynności opisu i oszacowania, lecz jest uprawniony do składania dalszych wniosków (dotychczas niezłożonych przez pozostałych wierzycieli), których celem jest kontynuowanie egzekucji, np. złożenie wniosku o wyznaczenie terminu licytacji.

Egzekucja komornicza – na co zwrócić uwagę

W przypadku braku znajomości komorników przy wyborze odpowiedniego najlepiej kierować się ogólnymi zasadami, takimi jak:

- posiadanie przez komornika narzędzi ułatwiających skuteczne prowadzenie egzekucji, jak również monitorowanie spraw przez wierzyciela, m.in. elektroniczny CEPIK, Ognivo, PESEL.NET, PUE-ZUS, EPUAP, CBDKW,
- dostępność strony internetowej, na której komornik zamieszcza obwieszczenia o licytacjach w celu zwiększenia szans na skuteczną egzekucję,
- możliwość pozyskiwania informacji o stanie sprawy za pośrednictwem poczty elektronicznej oraz w ramach kontaktu telefonicznego z kancelarią komorniczą,
- pozytywne opinie innych wierzycieli zamieszczone w Internecie.

Zapraszamy do zadawania pytań!

Windykacja należności w praktyce księgowej

r.pr. Maciej Panfil, Paweł Śladowski, adw. Urszula Michnowska

Kancelaria Prawnicza Maciej Panfil i Partnerzy

Dziękujemy za uwagę

